

Kan sannheten varig undertrykkes? Willy Brandts norske fortid for retten

AV ADVOKAT SVERRE HELLIKSEN

I.

«— ingen forstod det bedre enn de britiske offiserer med hvem Kongen hadde omgang».

Overlege Scharffenberg krever i «Norske Aktstykker (1950), s. 53, alle hemmelige dokumenter fremlagt og mener at «Sannheten alene kan gjøre det norske folk andelig fritt og friskt».

Kong Haakon var tydeligvis en sannhetssøker. Da norsk eksilregjering utga en provisorisk anordning 3. juli 1940 om forandringer i militær rettergangslov, anvendt «under den nåværende krigstilstand», måtte Kongen steile og forstå at sannheten var den motsatte. Der var inntrådt okkupasjonstilstand og ingen forstod det bedre enn britiske offiserer med hvem kongen hadde omgang. Både Kongen og Regjeringen hadde «befalt» norsk overkommando, general Ruge, «å innstille fiendtlighetene». (Svenska Aktstycken, 1947, s. 302, dok. 309). General Ruge hadde gjort det ved total kapitulasjon og total våpenstill-

stand. Siste av 10. juni 1940, forevist i London 7. august. Den eneste divisjon som ikke kapitulerte var 1ste divisjon, internert i Sverige, men hjemsendt med æresord for offiseren om ikke å kjempe mot Tyskland, likesom våpenstillstanden ble gjort gjeldende «under den nåværende krigs varighet». (Avtalene fra 1940 er nylig utsendt i brosjyre fra «Forbundet for Sosial Oppreisning» og kan fåes der for kr. 1,—). **Norge, Sverige og Tyskland var enige om hjemsendelse**, som iflg. Haagerkonvensjon artikkel 20 i Norsk Lovtidende 1910, s. 493, kan skje «efter fredslutningen». Den forelå ikke, men krigen var «innstillet». Art. 37 i Lovt., s. 498, bestemmer også ved våpenstillstand at den «innstiller overalt de krigførende staters krigsoperasjoner». I siste statsråd i Norge 7. juni 1940 heter det da også som en-

stemmig utsagn: «håpløst for Norge å fortsette krigen».

Den i hele verden ellers anerkjente britiske «International Law», (Oppenheims), skriver i 5. utg., II, s. 230: «En hvilkensomhelst handling i strid med en kapitulasjon ville bety et internasjonalt rettsbrudd hvis en krigførende regjering ga ordre dertil, en krigsforbrytelse uten en slik ordre». Ved brudd på våpenstillstand samme virkning.

En regjerings anordning er ment som en ordre, og der kom flere.

Howdan kunne den norske eksilregjering — særlig dens justisminister — vise en slik internasjonal ukyndighet? Intet annet tysk-okkupert land bygget sitt rettsoppgjør på eksile straffebestemmelser, men på den lovgivning som gjaldt i landet da okkupasjonen tok til. Det er også vedtatt i artikkel 43 i Lovtidende 1910, s. 500. Fra folkerettslitteraturen viser jeg til begrepet «bostedets lov», og i «International Law», 8. utg. I, s. 287, heter det at fremmede med engang de passerer grensen faller inn under statens overhøyhet. Strl. § 86, siste ledd, fastsetter da også straffefrihet «for Handling, hvortil han efter Bostedets Love er pliktig». Den sveitsiske folkerettsprofessor Waldkirch hevder derfor at strl. § 86 om krig ikke kan anvendes under okkupasjon og bostedets lov gjaldt i Norge, ikke anordninger fra en regjering undergitt engelsk lov. Folkeretten er også i Norge fortrinnsberettiget ved strl. § 14.

Kongen følte det da tydeligvis som plikt å instruere sitt folk om okkupasjonsens virkninger. Den 26. august 1940 hyldet han i kringkastingen Administrasjonsrådet «for å ha gjort seg fortjent av fedrelandet ved — å stå som mellomledd mellom de nåværende makthavere og befolkningen i Norge». Altså for samarbeide med okkupanten, et samarbeide, der bl. a. straks før, 5/8 1940, medførte oppløsning av norsk

Avtalene om den nye okkupasjon undertegnes i London 16/5—44.

FRA SENSASJONSPROSESSEN MOT REDAKTØR
LOTHAR BRENNER

Det har vært påfallende lite å finne i norsk dagspresse om den sensasjonelle prosess mot redaktøren av de nu inn-gåtte tyske ukeaviser «7-Uhr-Blatt» og «Wochen-Echo», Lothar Brenner, som efter anmeldelse av Berlins regjerende borgermester Willy Brandt og senatet i Berlin er tiltalt for å ha ærekrenket borgermesteren. Det som har stått i avisene bygget på beretningene i den tyske «fri» og «uavhengige» presse - vesentlig den av berlinerssenatet lisensierte, - er så misvisende, skriver DEUTSCHE NATIONAL-ZEITUNG, at bladet finner seg beføyet til å gi et mere inngående og riktigere bilde av det som hittil er kommet frem i prosessen. Vår efterfølgende omtale er bygget på det NATIONAL-ZEITUNG forteller.

Vi synes den er påkrevet siden Brandt deltar i norsk valgkamp på Arbeiderpartiets side.

Willy Brandt i norsk majorsuniform. Mindre kunne ikke gjøre det! Deri lignet han sine norske bruknegevær-venner.

Det som straks slår en når en leser beretningen i den nasjonale tyske ukeavis er den forbausende likhet mellom denne rettergang i det ulykkelige Berlin og ret-

tergangen i norske såkalte landssviksaker. Retten er rystende forutinntatt mot den anklagede, det er nesten som om salig Solem skulle ha stegget opp av sin grav igjen. Den offentlige anklager følger trofast opp og den anklagede blir ikke levnet stor anledning til å uttale seg. Dertil kommer da at han har fått en forsvarer som servilt spiller med i rettskomedien og som nekter å vike sete trass i anklagedes krav herom.

Allerede første dag fremkom den sensasjonelle opplysning at anklagede da han overtok ledelsen av Echo-Verlag i 1962 hadde måttet forsikre den regjerende borgermester Willy Brandt om at han ikke skulle skrive om dennes fortid. Imidlertid var det fremkommet så meget nytt materiale om denne for-

Foris. side 7

En samling av Brandt-bøker fra dengang han var «nordmann» — til og med «god» sådan.

Foris. side 2

Kan sannheten —

Forts. fra side 1

forsvarsvesen. Videre uttaler Kongen «en varm takk for å opprettholde ro og orden under omstendigheter hvor ubesindig opptreden lett kunne ha medført katastrofale følger, ikke alene for det enkelte individ, men for hele nasjonen».

Dette er klare ord for okkupasjonstilstand.

Regjeringen fortsatte imidlertid med sine anordninger, ila 3/10-41 den i Norge ukjente dødsstraff for sivile ved endring i strl. § 86 m. fl., som «trer i kraft straks». Derefter ble 22/1-42 medlemskap i N.S. bestemt som krigsviktig bistand til «Fjenden», som eksilregjeringen selv hadde innstillet krigen mot og gjort til medkontrahtent og okkupant.

Da disse anordninger med engang resulterte i mord, sabotasje og illegale organisasjoner uttalte Kongen 24/12 1940 i ny tale: «Det som kanskje smerter meg mest av alt er den uvæpnede borgerkrig som nå pågår hjemme i Norge». De nevnte taler er trykt - med Kongens godkjennelse i Sommerfeldts «Kong Haakon VII Taler» (1947), s. 38, øverst og s. 40.

Det svenske «Institutet För Offentlig Och Internationell Rätt» (1956), s. 118, nytter uttrykket «en om inbördeskrig erinrande förgiftning» og den nyeste Norgeshistorie, professor Hubatsch «Norwegische Geschichte» (1963), s. 289, kaller det «Bürgerkrieg» som Kong Haakon, og sier at kamphandlingene ble innstilt 10/6-40 og at Norge mistet sin statlige kontinuitet ved tysk besettelse og regjeringens eksil. Den amerikanske professor i statsvitenskap, Unstad, skriver i et universitetstidsskrift i mai 1959, s. 493, at endel nordmenn ble trenet til frivillige i britiske styrker under britisk kommando. Norge ble aldri alliert. «Den britiske regjering ignorerte den norske eksilregjering». «Ideen at Norge var en aktiv deltager i krigen mot Tyskland etter 10. juni 1940 var en samvittighetsløst produsert legende». Oppenheims «International Law», II, s. 301: «Krig er ikke en anarkistisk tilstand». En soldat må opp tre i uniform og bære sine våpen åpent. Enda mindre er okkupasjon anarkistisk. S. 436: «Da okkupanten aktuelt utøver autoriteten, og da den legitime regjering er avskåret fra å utøve sin autoritet, innehar okkupanten en midlertidig rett til administrasjon over territoriet og dets innbyggere». S. 464:

«Det er opplagt at landets kriminallover må vedbli («remain in force») medmindre de er opphevet eller suspendert av den okkuperende makt. — Okkupantens lover må være tilbørlig publisert og ikke av en tilbakevirkende karakter».

Kan man få mer avgjørende bevis for at Kong Haakon hadde rett og norsk eksilregjering urett?

Men der foreligger mer. Den 16/5-44 måtte eksilregjeringen vedta i avtaler med hver av de allierte, Storbritannia, USA, og Sovjet «Overenskomst om siviladministrasjon og jurisdiksjon i norske områder befridd av allierte styrker». I pkt. 1, 2 og 13, og senere ved avtaler om alliert rett til sensur og direkte rekvireringer fastsettes alliert okkupasjon etter den tyske. Og reglene er stort sett som de tyske var. I pkt. 5 dog den særregel, at den avtale jurisdiksjon skulle «effektueres ved kompetente norske autoriteter overensstemmende med norsk lov». Dette skulle være overflødig fordi det følger av Artikel 43 (Lovt. 1910 s. 500), men britisk regjering hadde ingen tillit til norsk regjering, da de eksile straffebestemmelser mot hjemmeverende nordmenn nå var blitt kjent. De ble følgelig påny forbudt.

Da invasjonen i Norge 1945 var bestemt ved allierte styrker kunne nordmenn bare delta som frivillige. Det heter derfor i pkt. 6, «at de er underlagt alliert sjømilitær, landmiliter eller luftmiliter rett og vil ikke bli ansett som medlemmer av de norske væpnede styrker i denne forbindelse». Andre norske væpnede styrker deltok ikke. Man har nevnt Milorg. Iflg. Rt. 1946, s. 702, siste avsnitt, ble imidlertid Milorg. «først mobilisert ved tyskernes kapitulasjon». Rettferdigvis nevner jeg at det s. 703, midt på siden, heter at tyskerne «har unnlatt å stille for retten en lang rekke fanger som de kunne ha dømt til døden for sabotasje og illegale organisasjoner uten å krenke krigens lover og sedvaner». Fra Paul Hartmanns «Bak fronten» (1955), s. 402, fra juni 1945, siterer jeg: «Hjemmestyrkene bør sna rest dimitteres, er ikke innordnet i de militære styrker og opptre tildels på egen hånd, foretar arrestasjoner mot politiets vilje etc. - ikke tilstrekkelige allierte styrker». S. 257 skriver H. fra regjeringskonferanse 23/8 1944: Det overveies om ikke norske tropper alene må be-

sette Norge hvis tyskerne gir opp. Man ville da unngå en mengde vanskeligheter med den allierte okkupasjon. Imidlertid har visstnok engelskmennene lyst til å være med hvis de kan avse tropper til det». Der ble ingen endring.

Hva skal man så si til at eksilregjeringen - skjønt avtalene 16/5-44, pkt. 5, inneholder internasjonal vedtagelse om eksilregjeringens egen umyndighet forsåvidt angår norske kompetente autoriteter og gjeldende norsk lov — allikevel går til utstedelse av de to viktigste anordninger etter sin forpliktelse om det motsatte? Det gjelder nettopp landssvikanordningen 15. desember 1944 og rettergangsordningen 16/2 1945. Ingen ble kunngjort og begge gitt tilbakevirkende og imot norsk lov. Den siste opphevet juryen, den viktige «kompetente norske myndighet» (autoritet) som i lagmannsrettssaker avgjorde det dominerende skyldsspørsmålet. Tross kraftig protest og dissens fra statsrådene Ystgaard, Hindahl og Nielsen fordi det «betegner brudd på et bærende prinsipp» og «et viktig ledd i vår demokratiske samfunnsordning» («Regjeringens virksomhet», (1948, II, s. 306).

For tiden mens Norge førte krig mot Tyskland 9/4-40 til 9/6-40, den tid statsminister Nygaardsvold 25/6-40 sa krigen varte og hvori Norge ble «beseiret», (Ny norsk Kvitbok), ble ikke mange straffet. De som etterpå ble straffet er følgelig straffet ugyldig også fordi de to anordninger er ugyldige som vedtatt i eksilregjeringens umyndighetsperiode.

Så har vi skriftvekslen mellom ambassadør Collier på vegne av britisk regjering og Kong Haakon i august-september 1946, inntatt i norske aviser — etter britisk henstilling — således 20. september i Aftenposten (også i «Tenk Selv» (1962) s. 164—165). Skriftvekslen gjelder «britisk takk til norske borgere», «de norske borgere som frivillig deltok i de britiske krigsanstrengelser eller i sivilt krigsarbeide på britisk territorium». Kongen svarte 6/9-46 overensstemmende hermed og slutter: «at mine landsmenn deltok i de britiske krigsanstrengelser så langt det var mulig». Altså ikke i norske eller felles krigsanstrengelser. Når ikke mer var mulig siktes til kontrakter og avtaler om krigsopphør og til Gr.l. § 25, som forbyr å bruke norske stridskrefter «udenfor Rikets Grænser». Jfr. Riksrådsforhandlingene.

Sykdommens gang

Når Eivind Berggrav og Erik Solem kritiseres og avsløres, skjelver de besatte og de desperate. En del av dem blir så medtatte, at de i sine feberfantasier identifiserer den forhenværende biskop med den norske statskirke og staten forhenværende lagmann med det norske rettsvesen. Om kirken og staten misbilliger dette, eller føler seg smigret ved det, er ennå ikke helt på det rene.

De stormannsgale påstår, at Storbritannia bør forsvare

de avdøde herrers eftermæle. Hvis de underretter den britiske regjering om dette, bør de som bilag til underretningen vedlegge et eksemplar av biskopens skrift «Folkedommen over NS» med den fari-sæiske undertittel «Hva vil være rett av oss?», og et utdrag av lagmannens «rettsbelæring» og »dommer». Den medisin de så får vil neppe kurere dem, men kan muligens gjøre deres pine kortere.

Christian Bekker.

Truls Nilsen Glesne til minne

Atter er en av våre kampfeller, Truls Nilsen Glesne gått bort, 88 år. Han var født i Krødsherad på fedrenegården Glesne og kom til å bety meget i styret av sin bygd, fylt som han var av nasjonalt sinnelag og vilje til å gjøre det beste for landet og for folket. En tid var han også redaktør av bygdebladet «Oplandske Tidende» som kom ut i Vikersund. Det var naturlig at Glesne kom med i NS, oppvokset som han var i den vakre bygd hvor presten Hovden hadde satt sitt nasjonale preg på tankegangen. Glesne var også selv en dyktig skribent og har også skrevet og etterlatt seg sine memoarer, som forhåpentlig en gang kan bli trykket som et verdifullt kulturminne.

22. juni ble han gravlagt i sine fedres jord ved Glesne kapell under stor deltagelse fra hele Krødsherad. For trass i alt lever den nasjonale ånd som også ledet Glesne videre i bygden.

Hans minne vil leve lenge.
Fangekamerat fra Ilebu
1947—48.

Dette utsagn fra England om ingen norsk krigføring skriver seg fra de mest kompetente autoriteter på dette område og det er det norske og britiske offisielle standpunkt. Englands initiativ var forårsaket ved missnøye med norsk eksilregjeringens bruk av oppholdet på britisk territorium i strid med den internasjonale «bosteds lov» og andre internasjonale forgåelser. Skriftvekslen må også sees som tolkning av den alternative avtalen 28/5-41, Artikkel 1, om at de norske stridskrefter skal anvendes enten til å forsvare England eller til å gjenerobre Norge, og bare ble aktuell for første alternativ. Høyesterett i Rt.

TANNLEGE MAAMOEN

Hansteensgt. 2

Tlf. 44 43 33

Kjøper

nasjonale tyske og norske bøker og tidsskrift utgitt 1933—45. Spesiell interesse har bøker av Alfred Rosenberg og Houston Chamberlain.
Eksp. anv.

Kristne Venner

Har du lyst til å treffe gamle venner i et åpent miljø? — Kristne Venner møtes den første fredag hver måned i Colletsgate 43. Etter en tale er det bevertning og anledning til selskapielig samvær.

Møtetid kl. 19.30.

IKKE NOE MØTE

FØR SEPTEMBER

Vask, maling,
tapetsering,
mønstermaling.

R I M E L I G

1. KL. FAGMANN

— Telefon 25 12 91 —

ANNELISE PAROW

TANNINNSETNING

Trondheim

TANNLEGE

MARTIN KJELDAAS

Hansteensgt. 2

Tlf. 44 75 54

FORLOVELSESRING-
SPECIALEN

tillbyr moderne, garantert 14 karat stemplet håndarbeidede ringer fra kr. 95.— pr. par. Sender pr. postoppkrav porto-fritt over hele landet. Dessuten + 50% rabatt på grunnprisen.

SKRIV EFTER RINGMAL!

Ringene blir sendt straks jeg får bestillingen.

Gullsmedmester

Thorvald A. Olsen

Skottegaten 20 v/ Metodistkirken.

Bergen

Skyld og Soning

DEN BRITISKE JURIST F. J. P. VEALE GRANSKER «VAR TIDS NØKKELPROBLEM»

8. Er skrittet mot krig en forbrydelse?

Det er en grunnregel som er anerkjent av alle historieforskere, at en handling bare kan fordømmes som en forbrytelse når det alminnelig ble ansett som en slik på det tidspunkt den ble begått.

Sikkerlig har det inntil 1914 ikke falt noen inn at det skulle være noe dadelverdig eller endog forbrytersk å erklære krig hvis forhandlinger for å nå et diplomatisk mål var brutt sammen. Man hevdet faktisk det standpunkt at den nasjonale ære krevet at en skulle ta skrittet til krig når en stat ikke så seg istand til å hevde sin rett med andre midler. Uten vanskelighet kunne man anføre dusinvis av eksempler på at stater før 1914 var gått til krig for et politisk måls skyld. Da Frankrike i 1870 erklærte krig for å annektere venstre Rhinbredd, da Storbritannia i 1899 erklærte krig for å innlemme Transvaal i sitt imperium, eller da Italia i 1911 erklærte krig for å annektere den tyrkiske provins Tripolis, var det ikke et eneste menneske som påstod at de hadde begått noen forbrytelse.

Uten tvil har den uhørte nedslaktning i 1. verdenskrig bevirket en endring i den offentlige mening. Mange bekjente seg til den dengang nye oppfatning, at krigen var blitt så skrekkinngående at det måtte være moralsk galt å anvende den. Litt etter litt kom det overveiende flertall av siviliserte mennesker til den slutning at hvis krigføring var en forbrytelse, så måtte også det å gå til krig være en forbrytelse per se. Men denne oppfatning ble alltid innskrenket ved en eller annen unntagelse som gjorde den betydningsløs, for eksempel «uten i selvfor-

Anthony Eden nolte ikke med å gripe til krig for å nå et politisk mål.

Ung araber forsøker å slukke brannen i ruinene av sitt bombede hjem etter et fransk-britisk flyangrep på Port Said. (Fra VERDEN SIDEN 1945 - Aschehoug 1962).

svar». Det kristelige standpunkt var, som den engelske kirke alt hadde formulert, det, at krigføring er urett uten at det foreligger en rettfærdig foranledning. I den forbindelse er det bemerkelsesverdig at de som tok avstand fra krigen uten innskrenkninger, det vil altså si de desiderte pasifister, var blant dem som skrek høyt da Neville Chamberlain ble angrepet fordi han ikke var gått til krig for å forsvare Tsjekoslovakia på Münchenerkrisens tid i 1938!

I 1928 undertegnet femten stater i verden Kellogg-pakten og gav dermed høytidelig avkall på krig som middel til fremme av nasjonal politikk. England undertegnet vel å merke med et forbehold som berettiget det til «å beskytte visse områder i verden hvis vel og uangriplighet var av særlig og livsviktig interesse for Englands fred og sikkerhet». «Kellogg-pakten», skriver Lordkansler av England, Viscount Maugham, i sin bok «U.N.O. and War Crimes» (Murray, London 1951, s. 71) «ble ved ti forskjellige anledninger flagrant brutt etter at den var undertegnet, og ingen antydet engang at angriperne i disse tilfeller skulle være forbrytere». (Bortsett fra, burde Viscount Maugham ha tilføyet, da Hitler brøt den i 1939).

Når det ikke kan hevdes at Kellogg-pakten hadde noen sporbar innflytelse på noen av de krigførende av 1939, så kan det til og med sies at den ikke engang har hatt noen innflytelse på de statsmenn i hvis hender menneskehetens skjebne senere har ligget. Siden 1939 da Hitler gikk til krig for å befri den gamle Hansastad Danzig fra dens avhengighet av Polen, har det forekommet tre dominerende eksempler på at makter gikk til krig for å nå et politisk mål.

Det første av disse tre flagrante brudd på de forskjellige internasjonale avtaler om for alltid å fordømme krigen som middel til å nå et politisk mål, var invasjonen i Egypt i 1956 av stridskrefter fra England, Frankrike og Israel. Dette eventyr hadde sitt utgangspunkt i hemmelig diplomati av den art som i president Wilsons fjorten punkter uttrykkelig var blitt fordømt som aggresjonskrig. Bak et forheng av den dybeste hemmeligholdelse ble man enige om at et engelsk-fransk ekspedisjonskorps skulle besette Suezkanalen, mens en israelsk styrke falt inn på Sinaihalvøya. Den ledende rolle spilte herunder den britiske premierminister Anthony Eden, som det var gått fullstendig hus forbi at maktlikevekten siden 1856 hadde forskjøvet seg betraktelig. Dengang da England og Frankrike hadde vist seg det mektige russiske rike overlegne, landsatte en hær på Krim og inntok den store festning Sebastopol til tross for alle anstrengelser fra tsarens hære på å undsette den. Med dette hundre år gamle eksempel for øye så Anthony

Fort. side 8

MED EN SOVJETSOLDAT I VERDENSKRIGEN

For FOLK OG LAND av armeneren Jerwand Dshanian

11. Det første badet i divisjon 390.

Så kom vi til den armeniske divisjon nr. 390, som var stasjonert ca. 20-25 km. bak fronten. Vi måtte gå bestemte veier, tillatt for fotgjengere og vogner, og som gikk utenom minerte områder. Vi visste ikke at det var slike mengder av artilleri-, fly- og krigsutstyr bak fronten, som vi så der vi marsjerte. Overalt hørte vi folk snakket armensk, og hørte vi armensk musikk og sang fra gramofoner. En skulle tro at alt av Armenias vepnede styrker var overført hit til den lille kertsjanske halvøya.

Rett som det var, satt to offiserer der og ventet på oss i en bunker. Der stod et bord med et morseaapparat på, — vi var kommet til Stabens telegraf.

«Telegrafister Dshanian og Lomidse kommer fra divisjon 374, og melder seg til tjeneste», sa vi og stod i stramm givakt derinne i bunkeren.

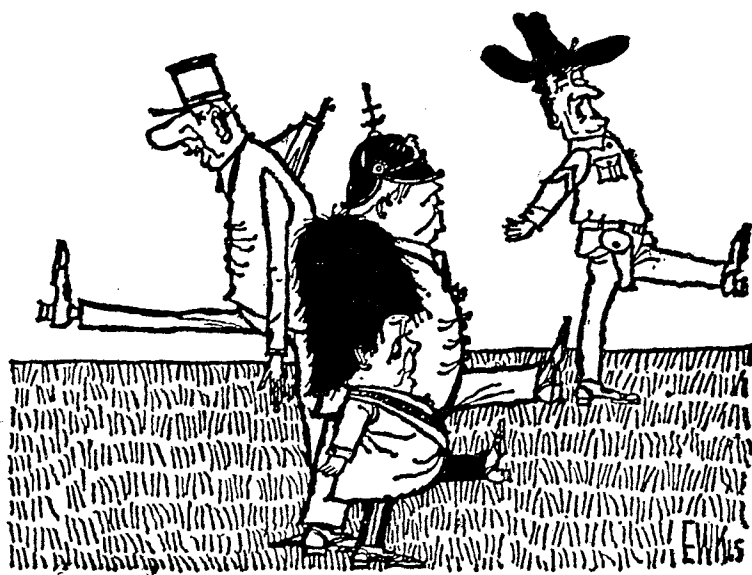
— «Sitt ned ved apparatet og telegrafer disse ordene», sa den ene, og leverte et telegram til hver av oss. Jeg sendte telegrammet til den 4de armestab, og det samme gjorde Lomidse. Det var antagelig for å prøve våre kvalifikasjoner. Etter at de to offiserer var blitt overbevist om at det var i orden, tilkallte de Starshina — en slags proviant og materialforvalter. «Gi våre nye telegrafister et telt og anvis dem plass», lød ordren, og Starshinaen utførte den. Jeg og min kollega tok spadene, som vi alltid bar med oss, og reiste teltet, som skulle være vår bolig inntil videre. Men vi var bare såvidt ferdige, da vi ble innkalt til tele-

grafien igjen. — «Vil dere ha et bad?» spurte offiserene.

— «Om vi ville bade! — Vi hadde ikke badet siden vi kom til Krim. Vi klødde av lus over hele kroppen, de vandret rundt på oss, fra hodet til tærne — til og med utenpå klærne. Vi klødde infernalsk natt og dag.

— «Ja —» svarte vi gledestrålende. Så ble Starshinaen tilkalt igjen, fikk sin ordre, og han tok oss med ut av bunkeren, og bort til et stort telt, som stod der midt i ødemarken. Det var badet. Da vi kom inn, stod det flere soldater der nakne under dusjen. Endelig et bad — klærne kom av i en fart, ingen sjenanse — for i naken tilstand er alle like. Men nå glodde de andre på oss og de hadde grunn til det, for vi fikk selv et sjokk da vi så alle de røde stripene over hele kroppen på oss. Lusene hadde forsynt seg godt, flere steder hadde de gravd seg inn og laget store hull, og merker. Værst var det på beina mellom ankelen og fotbladet, der var det store sår med blod. Det er over 20 år siden krigen sluttet, men de blå merkene og flekkene er ikke forsvunnet, og hvis jeg klør på dem, kommer det blod. Det var ikke bedre med selve fotbladet og tærne, foten var nesten ikke til å kjenne igjen, så dekket var den med skitt og svette. — Og strømpene — undskyld — sa jeg strømpene? Ånei — ingen sovjetsoldat bruker strømper den dag i dag. Soldatene får utlevert et stykke grå-hvitt stoff, som bindes på foten, og over det — fra ankelen til kneet — bindes det fast et stykke tykt militærstoff. Så puttes denne gråhvite fotkluten inn i støvlen, og denne snøres igjen. Disse fotkluter (også brukt i Norge!) mener de russiske militærekspertene er bedre og mere holdbare enn vanlige strømper. Og vårt elegante antrekk ellers så ikke ut — undertøyet og uniformen var fillete og nærmest i råttentilstand. En kunne bli kvalm av den fæle lukten, som en kjente på lang avstand. I 8 måneder hadde vi hatt disse klærne på kroppen — uten å få skiftet — eller ennsi vasket dem eller oss selv. I krig er sånt en uoppnåelig luksus. Nå sprang vi under dusjen, og vår glede og vårt velvære var ubeskrivelig. Vi hadde fått et stykke såpe hver, men vi måtte låne mere av de andre, det ble lik-som ikke nok til å vaske

Fort. side 7

Westliche Einheit

(Aus „Stockholm Tidningen“)

Det lakker og lir mot utløpet av NATO-avtalen. Situasjonen i den vestlige verden er ellers treffende karikert i «Stockholm Tidningen», som skildrer «Vestlig enhet» slik.

Siegfried:

Quisling som syndebukk for den misslykkede kohtske politikk

PÅ SIGHTSEEING I NORSK FORSVARS- OG UTENRIKSPOLITIKK FØR 1940 MED DOSENT NILS ØRVIK SOM CICERONE

I den norske såkalte historieskrivning etter verdenskrigen har det, i overensstemmelse med det som ble erklært for god latin å være under saken mot Quisling, vært slått fast som en indiskutabel kjennsgjening at det var Quislings samtaler med tyske ledere, deriblant Hitler selv, i desember 1939 som åpnet tyskernes øyne for nødvendigheten av en aksjon mot Norge. Inntil dette tidspunkt, beretter den historiske legende, trodde både Hitler og hans utenriksdepartement på at Norge mente alvor med sin høytidelige nøytralitetserklæring og at det etter beste evne ville hevde sin nøytralitet til begge sider på samme måte som Sverige. Riktignok medgis det på sett og vis at den tyske storadmiral Raeder var klar over faren for en britisk okkupasjon av støttepunkter i Norge og ville ha Hitler til å treffe motforholdsregler, men det var først da Quisling opptrådte på scenen og støttet storadmiralens syn at Hitler fikk øynene oppladt for gehalten av den norske nøytralitet slik den ble praktisert av kong Haakon og hans Nygaardsvoldregjering med tilslutning av noen få borgerlige politikere, mens det norske folk ble holdt i uvitenhet.

Det har jo senere vist seg at både storadmiralen og Quisling så rett når det gjaldt de britiske planer om å anefekte norsk nøytralitet og gjøre landet til krigsskueplass i verdenskrigen og de fleste som er istand til å tenke nøkternt slutter seg vel også i sine hjerter til ordene i Terje Viigen «Godt var det kanhende det gikk som det gikk — —». For kan noen unngå med gru å tenke på hva som hadde hendt hvis engelskmennene var kommet først slik at Norge var blitt en virkelig krigsskueplass? Vi skulle anta at de overlevende da fremdeles hadde rotet i ruinhaugene, at Nord-Norge ville vært tapt til russerne (slik Quisling fryktet da han med redsel fulgte den norske utenrikspolitikk i denne kritiske tid), og at man hadde måttet regne krigsofrene tall i hundretusener.

Forsåvidt kan det fra vår side være liten grunn til å redusere Quislings påståtte skyld eller fortjeneste — etter som en ser det — for at tyskerne i første omgang ik-

Kohts «nøytralitetspolitikk» lurte ikke tyskerne. Men etterpå trengte han og hans parti en syndebukk. Quisling stod beleilig til for hugg.

ke ble tatt på sengen når det gjaldt den planlagte britiske aksjon mot Norge. Men likevel bør sannhet være sannhet når det gjelder en historisk vurdering av det som vedrører også norsk okkupasjonshistorie. For det var såvisst ikke nødvendig å åpne tyskernes øyne når det gjaldt den livsfarlige og selvmorderiske politikk de anglofile politikere som satt med makten i Norge førte bak folkets rygg.

Hewins har i sin Quislingbiografi påvist dette klart og tydelig og understreket at den politikk som ble ført, med en gresk skjebnetragedies uavvendelighet måtte føre til katastrofe for Norge.

Og også når det gjelder dette spørsmål og Norges sørgelige skjebne, faller svaret klart og tydelig på de norske venstreradikale politikere, Arbeiderpartiets og Venstres i første rekke, som foretrakk den billige halv-nøytrale politikken bygget på britisk «beskyttelse» for det å ofre hva det kostet å holde kruttet såpass tørt at alle impliserte makter tok vår nøytralitetspolitikk alvorlig. En av de sterkeste talsmenn for dette siste var Quisling. Så det er helt korrekt slik Hewins formulerer det, at hadde Norge fulgt Quisling så hadde det ikke opplevet noen okkupasjon i det hele tatt.

Nå er jo Hewins som hår i maten for de norske okkupasjonshistorikere og for alle dem som ellers står og faller med at de gamle legender opprettholdes. Men en sannhet som er så åpenbar som den der vedrører disse spørs-

mål er naturligvis ikke lett å undertrykke. I ubevoktede øyeblikker stikker den uforkammet hodet frem og skandaliserer de selvrettferdige.

UNIVERSITETSFORLAGET utgav i 1962 et sammen- drag av dosent Nils Ørviks krigshistoriske arbeide «Norsk sikkerhetspolitikk 1920-1930» til og med med forord av den fhv. hærsjef generalmajor Bjørn Christophersen, som anbefaler den på det beste. Det gjør forresten vi også. Vi har studert den med stor interesse og det dreier seg da også om hendelser som vi selv i sakens natur har stått midt oppe i når han skriver om bakgrunnen for den norske katastrofe i 1940.

Det er i denne forbindelse interessant å notere seg at den tyske sendemann i Oslo som var Bräuers forløper, Heinrich S a h m var fullt klar over hvorledes landet lå an og at han holdt sin regjering underrettet om sitt syn.

I sin årsrapport for 1937 skriver den tyske minister at man i Norge da begynte å tvile på Englands styrke. Man mente «dass die englische Weltherrschaft ihren Höhepunkt überschritten hat». Og «siden truselen fra Sovjet stadig var merkbar, ville følgene bli, skrev dr. Sahn, at Norge etter hvert måtte nærme seg Tyskland. (Ørvik side 38). Forfatteren nevner ellers i denne forbindelse «Mowinkels tyske sympatier» og skriver at «forholdet er ikke undersøkt nærmere, men det virker ikke urimelig å anta at han og andre ledende borgerlige kretser kan ha vært inne på tanker som dem Sahn antyder i sin rapport».

Mens Quisling altså ingen grunn fant til å endre dette syn på det som tjente Norges sikkerhet, gikk det an-

Forts. side 6

holdstortegnelse tor begge bind.

Det er å håpe at det utsnitt av vår forsvarshistorie som dette særtrykk gir, kan øke interessen for norsk sikkerhetspolitikk og stimulere til ytterligere studier innen området.

FORSVARETS KRIGSHISTORISKE AVDELING

Oslo november 1962

Bjørn Christophersen
Generalmajor

Fra introduksjonen i Ørviks bok.

RELATOR:

De bekymrede

Hjort et bekymret — men ikke på våre vegne.

Den statlige kringkasting har hjerte for mange ulykkelige, selv om det naturligvis er unntagelser som ikke er gjenstand for unødig velvilje, noe våre lesere har kjennskap til. Her før ferien gikk endel «behjertede» menn inn for de homoseksuelle. Det var en representativ forsamling: en biskop, en professor, helsedirektøren, en overlege, en kjent forfatter og den allestedsnærværende meget forhenværende nestfører J. B. H j o r t. Etter en masse temmelig likegyldig snakk ble konklusjonen en varm oppfordring til folk om å åpne hjerter og dører for de homoseksuelle. I det hele tatt måtte man ha et kjærlig sinn overfor seksuelle avvikere. Kanskje noen i det svært stille også tenkte på dem som en rå og hensynsløs propaganda stempler som **politiske** avvikere. Tør vi her gjette på fhv. nestfører J. B. Hjorth? Hvem vet om han ikke i sitt lønnskammer feller en tåre over sin tapte ungdoms tro og idealisme. Tenker han på Gjøvikslaget, dengang han stod skulder til skulder sammen med sine unge kamfeller, dem han nå har sviktet fordi han er kommet i så altfor «godt» selskap?

Det er utvilsomt mange som vil se den nevnte radio-

time som tegn på et av de fremskridt dagens velferdsstat kan oppvise. Her opplever vi at flere kjente samfunnsnavn står frem og er umåtelig bekymret på grunn av at de homofile etter sigende blir diskriminert. Det må heretter ikke være noe mindreverdige i å tilhøre de homoseksuelles krets. Kirkens biskoppelige representant tok riktignok det forbehold at selv om kirken så med oppriktig kristen kjærlighet på de homoseksuelle så tok man avstand fra homoseksuelle handlinger, et forbehold som de andre tildels var uenig i.

Ja, vi er kommet ganske langt. Når vi tenker på det spissborgerlige samfund vi eldre er vokset opp i, på den nesten utrolige sneversynthet som f. eks. preget 80- og 90-årene, hvor selv det å være kunstner var ensbetydende med noe i retning av å stille seg utenfor det gode selskap, da må man innrømme at de bekymretes appell til publikum om å slutte mannjevnt opp om de homofile, ville ha vært utenkelig for selv bare et kvart århundre siden.

Vi unner alle mennesker sin del av lykken og det får bli deres egen sak hvordan de oppnår den. Men når vi har sagt dette så må det være oss tillatt å si de bekymrete radiotalere et Pauli ord. De homofile utgjør neppe mere enn en ganske ubetydelig prosent. Hvordan kan man overhodet med god samvittighet beskjeftige seg med denne håndfull mennesker så lenge det finnes tusener på tusener av høytstående medborgere som fremdeles forfølges med en fanatisme som om vi skulle befinne oss i den svarteste middelalder? Tror de bekymrete at vi et øyeblikk har glemt hvordan vi er blitt hånet og spyttet på, ulovlig fengslet og mishandlet, økonomisk ruinert, undertrykt, stengt ute fra aviser og forlag, og gang på gang drevet ut i fortvilelse og desperasjon? Tror de bekymrete at vi glemmer våre kamerater som er bukket under for hetsen og nå ligger på kirkegården?

De kan være rolig for at vi ikke har glemt noesomhelst. Vi har heller ikke glemt hvordan vi kjempet for Norges sak i krigsårene. — Hvem var det som ved sin uegennyttige innsats skaffet brødkorn til landet? Den må være nokså bløt som tror tyskerne ville gi oss korn på oppfordring av sabotører og

Forts. side 6

Quisling som syndebukk -

Forts. fra side 5

nerledes med de mere værhanebetonte partipolitikere. For Ørvik anfører at «i sin årsrapport for 1938 innrømte Sahl at utviklingen nok hadde tatt en annen retning enn han hadde trodd året før. For det første regnet man nå i meget mindre grad med en russisk trussel. — For det andre var det skjedd en forandring i synet på England. — Sahl mente at omslaget trolig hang sammen med britenes nye, størstiltede rustningsplaner og med Chamberlains Münchenaksjon, som var blitt hilst med tilfredshet av hele den borgerlige presse. Sahl hadde også merket en ny tone i nordmennenes holdning overfor Tyskland. De protyske tendenser hadde stagnert, mens frykten for Tyskland var blitt merkbart sterkere. Dette, skrev Sahl, skyldtes særlig annekseringen av Østerrike og av de sudet-tyske områder. Man anså ikke aksjonene som helt uberettiget, men de hadde ikke desto mindre satt en støkk i folk. Selv om Norge ikke følte seg truet militært, så man i Tysklands maktøkelse en fare for at det etter hvert kunne skaffe seg et økonomisk overtak i Norge, hvilket vakte ubehagelige assosiasjoner om en ny «Hansatid». — — — Det er helt på det rene at det var en klar årsakssammenheng mellom de tre stormakters militære og økonomiske styrke og den norske oppfatning av sikkerhetsproblemen».

I denne farlige verden drev da de norske partipolitikere sitt skjebnesvangre spill med Norges livsinteresser og sikkerhet. Det gjaldt ikke bare norsk utenrikspolitikk som sådan, men også det som i virkeligheten var grunnlaget for denne politik: synet på forsvarsspørsmålet. De norske venstres radikale partipolitikere ville ikke ofre noe på forsvaret, som de alltid hadde motarbeidet fordi det var en samfunnsbevarende institusjon og de slett ikke ønsket å opprettholde dette samfund. Men prisen for ikke å holde det forsvar som var nødvendig for å sikre landet var en unøytral politikk med slagside til England.

Om denne forsvarspolitik skriver Ørvik på side 52 og flg. bl. a.:

«For det andre hadde de borgerlige partier ved å vedta 1933-ordningen redusert militærvesenet så kraftig at det knapt nok kunne fylle de minimumskrav til vakthold og markering som Norge ikke kom

utenom hvis det fortsatt ville gjelde som suveren stat. 'Jeg vil understreke', sa Torp på landsmøtet i 1936, 'at faktisk er Norge avrustet, militært sett.'

Mens de borgerlige på denne måte var med på å ødelegge de siste rester av norsk forsvar, begynte paradoksalt nok Arbeiderpartiet å få anfektelser. Da det gjaldt å legge landet åpent for et mulig russisk angrep, gikk det halvkommunistiske arbeiderparti i spissen, men nu ble situasjonen den som Ørvik skildrer slik:

«Den europeiske fascismen hadde derimot vokst enormt og utgjorde nå en farlig trussel mot hele den internasjonale arbeiderbevegelse, ikke bare på kontinentet, men også i Europas utkanter — — —

I det program som Arbeiderpartiets landsmøte vedtok i 1936 trakk man konsekvensene av den nye ytre og indre politiske situasjon og sløyfet setningen om *hel avvepning*. Partiet forpliktet seg imidlertid til å bekjempe 'enhver rustningspolitikk' — samtidig med at det lovet at 'militærvesenet omlegges til vaktvern'».

På side 76 og flg. forklarer Ørvik nærmere hva det lå i dette med et vaktvern istedenfor et militært forsvar:

«Ut fra disse erfaringer (fra 1. verdenskrig) utviklet man teorier som denne:

Hadde et militært forsvar vært nytteløst under verdenskrigen, så var mulighetene blitt enda mindre etterpå. I løpet av 1930-årene hadde de store stater utviklet nye masseødelegelsesvåpen som stilte de tidligere helt i skyggen. Stormaktene rådde nå over nye, luktfrie stridsgasser, de hadde stridsvogner, flammekastere og ikke minst bombefly som hadde vist seg så effektive i Spania. På denne bakgrunnen måtte det være helt innlysende at et lite land som Norge savnet både befolkningsmessige og økonomiske ressurser for å hevde seg. Hvor mye vi enn anstrengte oss, ville våre tropper alltid være underlegne både i antall og ildkraft. Når det bevislig ikke lot seg gjøre å oppnå styrkemessig likhet, fikk vi ta konsekvensene av det og holde vårt forsvar på ett så lavt nivå så at alle måtte skjønne at *hensikten var vakthold og ikke krig*. Denne lærdommen gikk som en rød tråd gjennom forsvarsdebattene, ikke bare hos Mowinkel og Arbeiderpartiets ledere, men også i vide borgerlige kretser».

Det har senere vært påstått at den berømmelige utenriksminister Koht endret oppfatning i siste liten. Herom heter det på side 91 i denne offisielle publikasjon utgitt av Forsvarets Krigs-

historiske Avdeling:

«Det offisielle materiale fra dette tidsrummet gir ingen støtte til en teori om at Koht etter den 15. mars (1939) ha prøvd å forberede et eksistensforsvar. Alt tyder på at hensikten med ekstrabevilgningen i april — som forøvrig først ble foreslått etter at det var klart at også Storbritannia ville bli med i krigen — var et bedre vakthold, ikke noe virkelig *vern*».

Og så kommer vi på side 92 og flg. til om noen lot seg føre bak lyset i Tyskland av den kohtske «nøytralitetspolitikk», den han selv formulerte slik: Vi måtte «ikkje la nokon mistanke koma opp om at vi kanskje tenkjer på eit avvik ifrå slik ein nøytralitetspolitikk». Ørvik skriver herom:

«Siden dette «avvik» ikke bare var noe man tenkte på, men ifølge Koht og andre dannet selve grunnlaget for vår nøytralitetspolitikk, måtte oppgaven nødvendigvis bli vanskelig. Forutsetningen var jo at Norge i tilfelle kom med på «rett» — det vil si britisk side. Nøytralitetspolitikken brukbarhet som bergingsmiddel avhang således helt og holdent av at *tyskerne* ikke fikk vite at det ikke dreide seg om en virkelig nøytralitet, men om en slags uoffisiell, underforstått stilingtagen for motparten».

Her passet da, som man forstår Quisling inn som syndebukk for den mislykkede politik. Det var han som var skurken som ødela den kohtske «nøytralitetspolitikk» ved å sladre til Hitler. Vel, hva sier så Ørvik om dette? La oss høre:

«Det hjalp lite hvor snedig og tvetydig han (Koht) ordla seg i offentlige taler og i sine samtaler med fremmede diplomater, når regjeringens politiske handlinger pekte i ganske andre retninger. På den ene siden hadde man regjeringens *erklæringer*, som alle kunne høre. På den andre *handlingene*, som alle kunne se. Hvilken av disse to observasjonene ville bli tilagt størst vekt på det storpolitiske planet? For dem som ikke hadde avskrevet våpenmakten som politisk virkemiddel, måtte det synes innlysende at den strenge upartiske politik som Norge offisielt førte, ikke lot seg gjennomføre uten et sterkt nøytralitetsvern».

Slik Quisling hevdet det gjennom alle år og slik Hewins klart legger det frem i sin Quislingbiografi

Var tyskerne da fortsatt blinde slik at de måtte opplyses av Quisling?

Vi gir ordet til Ørvik igjen: «Tyskerne var meget tidlig på det rene med forholdet. De synes likevel en stund å ha trodd at den norske regjering

De bekymrede -

Forts. fra side 5

«hjemmefrontfolk». Hvem var det som ved ofte overmenneskelige anstrengelser holdt hjulene i gang på de forskjellige felter så ikke alt endte i rot, kaos og hungersnød?

Og så sitter en bunke rømlinger i utlandet og hisser folk uansvarlig opp til sabotasje og alskens galskaper som utelukkende kunne skade dem som var hjemme.

Det er som et mareritt at nettopp disse personer kommer tilbake og spiller nasjonale helter. Hvis ikke verden var fullstendig av lave så

også erkjente sammenhengen og var villig til å ta konsekvensene. Villfarelsen varte ikke lenge. Alt i juni 1938, kort etter Stortingets åpne nøytralitetserklæring, meldte von Neuhaus til Berlin: «In einem Kriege wird Norwegen tun was England verlangt». (I en krig vil Norge gjøre hva England forlanger) Dette inntrykket ble noen måneder senere bekreftet av den tyske minister dr. Sahl».

I en fotnote anføres følgende uttalelse av v. Neuhaus til utenriksdepartementet av 18. august 1937:

«Norwegen kann nur auf die Respektierung seiner Neutralität rechnen, wenn er sie auch selbst schützen kann — — — Steht dagegen die norwegische Neutralität nur auf dem Papier, ohne eine effektiven militärischen Rückhalt, dann wächst die Gefahr, dass im Süden Deutschland bzw England, und im Norden die Sowjetunion Stützpunkte für ihre kämpfenden Flotten auf norwegischen Boden einrichten». (Norge kan bare regne med respektering av sin nøytralitet hvis det også selv kan beskytte den — — — Står den norske nøytralitet derimot bare på papiret uten et effektivt militært holdepunkt, da vokser faren for at Tyskland henholdsvis England i syd og Sovjetsamveldet i nord innretter støttepunkter for sine kjempende flåter på norsk jord).

Og her kommer da storadmiral Raeder, som vi nevnte innledningsvis, inn i bildet på tysk side. Tviler noen på at det var slike Raedere også i England og i Sovjetsamveldet? Og er det vanskelig å finne navnene og planene?

Hermed forsvinner imidlertid skurken og syndebukken Quisling (slik rettssaken og propagandaen fremstiller ham) ut i kulissene til høyre, mens Koht og hans følge av mislykkede partipolitiske pundspekulanter trer inn på scenen fra venstre.

(For ordens skyld anføres at uthevelsene i sitatene er uthevet av oss).

burde det ha virket sinnssykt at de våget å oppkaste seg til dommere over dem som ikke alene gjorde sin nasjonale plikt, men mere enn sin plikt. Med sin propaganda hadde de dreiet hodet rundt på godtfolk i sin alminnelighet så disse slett ikke oppfattet den skjærende parodi i at de som burde ha sittet på anklagebenken plasserte seg på dommersetet. Selv en sortsjelet kjeltring ville ha rødmet av skam over en slik himmelropende frekkhet, men det fantes nok ikke skam i de folkene. Med sinnsro forfulgte de titusener av gode fedrelandskjærlige landsmenn og styrtet dem ut i de mest rystende tragedier. Ikke uten grunn forekom de oss ofte å være skinnbarlige djevler som bare hadde en viss ytre likhet med mennesker. Vi var syndebukken som skulle være avledere for deres svikt.

Det er nok ikke fritt for at de bekymrede samfunnsstøtters omsorg for de stakkers homofile gir anledning til mange slags refleksjoner.

Vårt blad har flere ganger tatt fatt i den ynkelige holdning vår største avis Aftenposten har inntatt i etterkrigsårene. Det er ingen som venter noe annet av Dagbladet enn hets og pueblostreker, men Aftenposten burde i kraft av sin overveldende maktposisjon ha vist et annet ansikt. Det er karakteristisk at avisen står uforstående overfor det latterlige i at nettopp den dag etter dag maler opp alskens helteskildringer fra krigens år. I stedet burde den fullt og helt ha gått inn for at nå må vi alle sammen være nordmenn. Med takt og forståelse burde den ha forsøkt å glatte ut den umåtelige bitterhet våre folk føler over all den urettferdige forfølgelsen. Det kunne skje bl. a. ved å behandle oss som likeverdige medborgere, ved å la våre synspunkter komme til orde i avisens spalter, ved å gi våre betydelige avdøde sømmelige nekrologer istedetfor feigt å underslå alt som kunne sies av godt om dem. Det kunne også skje ved å gå inn for våre kunstnere, de som nå sjofelt undervurderes og stenges ute.

Her ligger en oppgave for de bekymrede radiosnakkere, en oppgave som har en betydning så stor at man idag knapt kan fatte den fullt ut.

En vakker dag vil gemenheten slå tilbake på dens opphavsmenn.

Relator.

Arkitekt

HUSTAD

Bærumsvn. 5 — Ø. Ullern
Telefon 55 61 29 — Oslo

Willy Brandt -

Forts. fra side 1

tid, sa tiltalte, slik at han følte seg løst fra dette tiltalingsagn.

Redaktøren hadde i sin avis skildret den unge Frahm (Brandt) som en slagsbroder, men han forsikret i retten at han naturligvis ikke hadde ment i vanlig kriminell, men i politisk betydning. Frahm hadde i denne tid ikke deltatt i politiske diskusjoner og hadde bare skrevet et par avisartikler om fiske og et måneskinnsdikt (munterhet i rettssalen), men han var kjent for isteden å ha forsøkt å overbevise sine politiske motstandere «med knyttneven». I denne sammenheng ble det av forsvarer før et vitne, tidligere «gautaler» for NS **Jungbluth**, som sa at han vel ikke ville karakterisere den unge Herbert Karl Frahm som «slagsbror», men vel som «Rabauken». Da vitnet ble spurt om han kjente til at det var reist tiltale mot Frahm for grov legemsfornærmelse, gjorde både anklageren og Brandts advokat innsigelse, men retten tillot likevel spørsmålet og Jungbluth bekreftet å ha kjennskap til slike anmeldelser.

Statsadvokaten forsøkte så etter beste landssvikprosessmønster å diskriminere og å skremme vitnet ved å spørre om han med sine 70 år faktisk kunne huske denslags detaljer. Jungbluth svarte at han ikke led av alderdomssvekkelse og at han som tidligere jesuiterpater hadde en utmerket skolert hukommelse.

Samme diskriminering ble naturligvis også anvendt overfor anklagede når det var anledning, spesielt i forbindelse med Det tredje Rike — noe som heller ikke er ukjent i norske rettssaler. Blant annet ble Brenner spurt om han ikke hadde vært i Hitlerjugend. Hertil svarte han at som kjent var alle av hans årsklasse gjennom lov tvungne medlemmer av HJ. Hvorefter retten da tok opp spørsmålet om hvorvidt Brenner ikke var så ung dengang at han ikke var istand til å bedømme forholdene i Det tredje Rike riktig. En av dommerne sa til og med at han bare kunne kjenne til det fra bøker for «De var jo dengang slett ikke i Tyskland, men i Sudetland!»

Hertil svarte anklagede opprørt: «Vi sudetertyskere var ofte bedre tyskere enn mange i Riket, for vi hadde tidlig fått føle hva ufrihet og undertrykkelse betyr». Og når det først var tale om forståelse i ung alder, fortsatte han, så betvilte han på sin side at Brandt med sine dengang 17 år kunne gjøre seg

opp noen mening om hvor forbrytersk Hitler-regimet ville bli.

En får vel også betegne det som en eiendommelig rettergang når retten erklærte at den ikke var interessert i noe sannhetsbevis fra tiltaltes side, idet den henholdt seg til det som var anført i Willy Brandts bok «Mein Weg nach Berlin». Tiltalte erklærte hertil at da var hele prosessen «Unsinn» og fikk derfor skarp irettesettelse av retten.

Som et bevis på gehalten av det som står i Brandts nevnte bok nevnte tiltalte så Brandts beretning i boken om den farlige overfart fra Lübeck til Norge. Tiltalte hadde snakket med skipperen, som hadde fortalt at det dengang overhodet ikke var noen politikontroll på sjøen og at han ikke hadde hatt noe inntrykk av at den unge Frahm følte seg forfulgt. Han var kommet ombord i temmelig løftet tilstand og hadde om kvelden fortsatt festingen sammen med skipperens datter og venner. Under hele overfarten hadde den unge mann sovet trygt i kahytten. Så særlig «farlig» hadde det hele neppe vært.

Ellers ble det også fra Brandts advokat innrømmet at Frahm dengang ikke var eftersøkt av Gestapo, men han hadde likevel «følt seg truet».

Det kom ellers rett som det var til skarpe sammenstøt i retten. Tiltalte reiste således innvending mot den ene dommers habilitet fordi han stadig ble avbrutt av denne slik at det ikke ble noen objektiv rettergang. Etter tre timers rådslagning kom retten tilbake og leverte etter vanlig norsk oppskrift kjennelse for at dommeren ikke skulle vike sete. Tiltalte forlangte så oppnevnt ny forsvarer, men også dette avslo retten under henvisning til «kontinuiteten» i rettergangen. Forsvareren erklærte forøvrig rett ut at han slett ikke aktet å tre tilbake.

Et av hovedpunktene i saken var hvorvidt Willy Brandt hadde skutt mot sine landsmenn da han i 1940 ble ikledt norsk uniform. Selv hadde han tidligere erklært at han ikke hadde båret våpen, men på basis av vitneutsagn fra to norske vitner i en tidligere rettssak, måtte hans advokat nu medgi at så var tilfelle. I forbindelse med denne sak ble forøvrig Brandts norskfødte frue Rut ført som vitne. Hun var i et dansk kvinneblad i et intervju tillagt en uttalelse om at hennes mann hadde kjempet side ved side med de norske motstandsfolk mot de tyske soldater. Hun hadde krevet

et dementi av bladet, men tiltalte påpekte det eiendommelige i at dette dementi først ble offentliggjort 48 timer før fru Brandts vitneavhøring. På direkte spørsmål fra retten om Brandt hadde kjempet mot tyskere, svarte fru Brandt at hun ikke hadde kjent sin mann dengang, men at hans venner hadde sagt at han ikke hadde gjort det.

Som man vil se blir det anledning til å komme tilbake til dette punkt senere når nok et norsk vitne etter rettens bestemmelse blir avhørt.

Et annet hovedpunkt i rettsaken var Brandts publisistiske virksomhet under verdenskrigen, spesielt hans bok «Forbrytere og andre tyskere» og «Guerilla Krig». Om den første ble det fra hans advokats side hevdet at han mente «krigsforbrytere», noe tiltalte fant merkelig siden dette ord jo fantes på norsk til adskillelse fra vanlige kriminelle forbrytere. Om den andre boken hevdet tiltalte at det var en lærebok i og en oppfordring til den ifølge Haagerkonvensjonens ulovlige partisankrigføring. Som bevis på den innstilling Brandt hadde anførte tiltalte at han i bokens forord hadde hevdet at Haagerkonvensjonen ikke kunne anvendes mere i annen verdenskrig, at han hadde «forherliget» de sovjetiske partisaner og spesielt hadde fremhevet en tale av Stalin om dette emne.

Da tiltalte henviste til Brandts deltagelse på rød side i den spanske borgerkrig ble han avspist med at også den berømte Nobelpristager Ernest Hemingway hadde kjempet mot Franco i Spania. Tiltalte svarte hertil at Hemingway senere hadde innskrenket seg til å være forfatter, mens Willy Brandt ville bli tysk bundeskansler.

Redaktør Brenner hadde bedt om å få føre 19 vitner, men retten avviste til å begynne med 11 av disse, deriblant flere norske, som Arbeiderpartiets daværende sekretær, den norske generalkonsul i Jugoslavia Bryn og tidligere presseattache i Berlin Jens Schive. 6. forhandlingsdag søkte imidlertid tiltalte om å få føre seks av de vitner som tidligere var blitt avvist under henvisning til at han ellers ikke kunne føre bevis for riktigheten av det han hadde anført. Blant annet gjaldt dette hans viktigste vitne når det gjaldt spørsmålet om Brandt hadde kjempet mot tyskerne i Norge, Bryn. Sistnevnte hadde stilt opp det «labskauskompani» som Brandt en tid tilhørte. Dette vitne måtte derfor vite om hans enhet hadde deltatt i sluttkampene med de

Kan sannheten - -

(Forts. fra s. 2)

1948 s. 164-165 har feilaktig tolket avtalen 28/5-41 som bevis for «at det også etter 10. juni 1940 fortsatt var krig mellom Norge og Tyskland». Slik som det i dødsdommen mot den unge Haaland heter: «Den omstendighet at landtroppene etter hvert måtte kapitulere og hele landområdet ble okkupert avsluttet ikke krigen, som ble fortsatt av Kongen og Regjeringen fra dens sete i London». (Riksadvokatens Meddelelsesblad, nr. 3, s. 9).

Skriftvekslen er også bekreftelse på pkt. 6 i de tre avtalene 16/5-44 og på Kong Haakons standpunkt 26/8-40 om okkupasjonsstilstand og om **borgerkrig** i hans utsagn 24/12-40. Og hva annet skulle sabotasje og illegale organisasjoner og snikmord være når denslags er forbudt såvel under krig som okkupasjon, men i Norge ble tolerert og betraktet som heltegjerninger. Enndog mordet på to jøder ved Skrikerudtjernet i 1942 ledet til frifinnelse fordi morderne var «patrioter» (hjemmefront-

Sovjetsoldat -

Forts. fra side 4

vekk all skitten. De andre gikk ut, men vi ble der og vasket og vasket, vi brød oss ikke om betjeningen, som ville ha oss ut, vi hadde overskredet de 30 minuttene som var reglementet. Det var ikke mere såpe igjen, men vi vasket videre glade og fornøyde — vi ville ikke ut. Men så kom en offiser og sa, at nå var det slutt. Vi skjønnte at det ikke nyttet mere — for i det militære er en ordre en ordre — hvor meningsløs den måtte være. Vi løp tilbake til klærne våre, men til vår store forbauselse så de rene ut. De hadde gjennomgått en desinfeksjonsprosess i en annen avdeling, mens vi skrubbet oss som værst.

Endelig lusefri — vi kledde på oss, stod i givakt for offiserene — og så marsjerte vi ut som gjennfødte soldater.

tyske tropper (ved Åndalsnes). Og forbausende nok gikk selv denne rett med på det tiltalte krevet trass i statsadvokatens protest. Den bestemte at den norske diplomat Bryn og ytterligere 5 vitner, deriblant en journalist Susanne Sievers som befinner seg i Østasia, skulle avhøres. Og rettssaken ble som følge herav utsatt på ubestemt tid.

folk). «Gulosten» skjøt to tyske fanger og ble ikke engang satt under tiltale. De to tyskere var **britiske** fanger. Norge hadde ingen krigsfanger. Artikel 4 i Lovt. 1910, s. 487, bestemmer at krigsfanger «skal behandles med menneskevenlighet». Paul Hartmann skriver s. 253, den 7/9-44: «Wold refererte med forferdelse en opplysning han hadde fått fra britisk hold om at de **britiske myndigheter** aktet å arrestere quislingene i Norge og betrakte dem som britiske krigsfanger». Eksilregjeringen protesterte, men det kan ikke sees at dette beskyttelsestiltak mot eksil villskap ble frafalt, og den allierte okkupasjon fra 8/5-45 (da tyskerne kapitulerte overfor de allierte og disse iflg. avtalene 16/5-44 overtok total okkupasjon), varte vel ett år. Først da oppga britene Akershus fengsel. Jfr. stortingsmelding nr. 64 for 1950, bilag I, s. 11-12. Britene tok med seg kartotek etc., men de rapporter «Home Office» må ha fått om hele jurisdiksjonen **under alliert hegemoni** i Norge blir nok offentliggjort en gang. Vi har nå fra Ralph Hewins i 1965 fått flere opplysninger om eksilregjeringstiden i London og tilstanden, spesielt rettsoppgjøret i Norge, i forhold til internasjonal rett. Han har fra London overfor verden utropt: «Norge har levet på en løgn de siste 25 år».

Men løggen varer ved om norsk-tysk krig fra 9. april 1940 til 8. mai 1945. Fremkalt ved ugyldige eksile anordninger og **oppretholdt overfor folket og domstolene ved fortelser** av det som først fremkom i 1947 fra Ruge «Krigens Dagbok» I, s. 410: «9. juni kapitulerte jeg med de gjenværende norske stridskrefter». **Altså totalt**, ikke bare landtroppene som dødsdommen mot Haaland ble begrunnet med. S. 313: «I løpet av noen timer var det norske sjøforsvar slått grundig istykker». S. 411: «**Våpenstillstanden er trådt i kraft den 11. juni 1940**». **Motsatt høyesterettsdommen** i Rt. 1948, s. 164-165, der også våpenstillstanden gjøres til kapitulasjon og bare skulle gjelde Nord-Norge. Skjønt våpenstillstandsavtalen forelå i Utenriksdepartementet da rettsoppgjøret begynte i juli 1945 ble den fortiet til desember 1947 og de fortiede avtalene som eksilregjeringen inngikk 16/5-44 ble først offentliggjort av Utenriksdepartementet i 1950 i «Overenskomster med fremmede stater 1940-45».

Skyld og Soning

(Forts. fra side 4)

Eden ingen vanskelighet i å overmanne en så svak stat som Egypt. Selv synes han å ha vært inspirert av den rosverdige streben etter å bekrefte eiendomsrettens ukrenkelighet gjennom med makt å hindre president Nasser i å overta Suezkanalen. Det har vel ikke falt ham inn at denne demonstrasjon av eiendomsrettens ukrenkelighet kom temmelig forsinket når man betenker at England på Potsdamkonferansen i 1945 billiget Polens tilegnelse av all eiendom tilhørende Schlesiens og Pommerns innvånere! Som en mager konsesjon til tidens ånd, ble det bekjentgjort at de britiske og franske tropper, som straks hadde bombardert Port Said, hadde rykket inn i Egypt for å beskytte det mot et angrep fra Israel! Hverken Stalin eller Hitler har noensinne fremlagt en så absurd svindel for å rettferdiggjøre en væpnet aksjon for å nå et politisk mål.

Det ydmygende resultat av dette eventyr er altfor kjent til at jeg behøver å rekapitulere det her. Fordømt av FN-hovedforsamlingen, ikke understøttet av USA eller av de selvregjerende Dominions i Commonwealth, og til og med, sa man, truet med en salve atomsprengninger hvis det ikke gav etter, vendte de invaderende prompte tilbake til sine skib og reiste hjem. Heldigvis førte imidlertid dette skritt til krig ikke til noen ny Nürnbergprosess. Istedenfor å bli sendt til Spandauerfengslet for sammen med Hess å dele «de meget hårde og umenneskelige livsvilkår» (for å sitere Winston Churchill) fordi han «hadde anstiftet en aggressjonskrig, den største internasjonale forbrytelse» (for å sitere overdommer Lawrence), begav Anthony Eden seg på reise for i luksuriøs tilbaketrukkethet på De vestindiske øyer å gjenopprette sin helbred! (Jamaica, i den britiske forfatter Ian Flemings hus «Golden Eye»).

Det annet eksempel på at en grep til krig som politisk middel etter Hitlers foretagende i 1939 til befrielse av den gamle tyske by Danzig, er i forhold til Anthony Edens Egyptinvasjon en ganske beskjeden affære, men likevel i enhver henseende langt mere forbausende. Anthony Eden viste seg i åndelig forstand som en levning fra det 18. århundre da det var herskerens anerkjente vis å slutte forbund med sine naboer for å reise krav, ekte eller imaginære, mot en annen nabo som stod alene. Det var derfor ikke særlig overraskende at han gikk frem mot villmannen presi-

dent Nasser slik han gjorde i 1956. Men da Pandit Nehru, Indias regjeringssjef, i 1961 gikk til krig mot Portugal for å tvinge gjennom sitt krav på innlemmelse av den portugisiske besiddelse Goa, da stod hele verden der forferdet. Gjennom mange år hadde Nehru innehatt det ubestridelige ry som fremste eksponent for den velsignelsesrike ikke-vold og forsonlighet. Hans vane med å holde forelesninger for andre statsmenn om deres svikt når det gjaldt disse moralske begreper som han selv bekjente seg til, kan ha irritert mange, men ingen tvilte et sekund på oppriktigheten i hans overbevisning og renheten i hans motiver. I venstreradikale kretser i England og USA ble han æret som en statsmann av en moralsk kvalitet som ingen av de andre statsjefer med mindre høytstående moralbegreper kunne nå opp mot.

Det forekom derfor verden utrolig da denne store forkjemper for ikke-vold og forsonlighet i 1962 gav sine tropper ordre til å trenge inn i et område som siden 1510 hadde vært portugisisk for å tvinge garnisonen i Goa med makt til å overgi seg! I venstrekretser begynte straks krampaktige, men forgjeves forsøk på å finne et påskudd som kunne rettferdiggjøre denne handling. Man kunne ikke hevde at Indias nasjonale sikkerhet krevet okkupasjonen av Goa, eller at et lite, fjernt land som Portugal uten maritim betydning eventuelt kunne sette en hær i marsj til Goa for å falle inn i India og erobre det. Like meningsløst var det å forfekte at den indiske hær ville befri denne lille havn på Indias kyst overensstemmende med ønskene til dens beboere, som for størstedelens vedkommende bestod av kristne, og som ikke ville regjeres av en hindu som Nehru eller av den brogede samling av venstreradikale og kommunister, for det meste ateister, under ledelse av Krishna Menon. Den indiske regjering innrømmet stilltiende dette, idet den av slo å avholde en folkeavstemning etter at den bitte lille portugisiske garnison hadde kapitulert. Endelig kunne man heller ikke si at Nehru ikke hadde annet å gjøre for å få bilagt striden. Som FN-medlem hadde India høytidelig forpliktet seg til ikke å bruke makt eller true med maktanvendelse mot et annet medlem, men han kunne vende seg til sikkerhetsrådet med en appell om å ordne striden på fredelig vis. Hvis kjennelsen var falt ut til fordel for India så ville sikkerhetsrådet uten

vanskelighet ha kunnet tvinge Portugal til å gi etter gjennom bruk av økonomiske sanksjoner. På en pressekonferanse kort etter at hans tropper hadde besatt Goa forklarte Pandit Nehru sin aksjon vennlig mildt slik: «Anvendelsen av makt står oss naturligvis åpen når øyeblikkets gunst tilsier det». I henhold til denne store forkjemper for forsonlighet var Hitlers eneste forbrytelse i 1939 følgelig den at han anvendte makt i et ugunstig øyeblikk.

Til slutt tør en nevne det enda ferskere eksempel, da FN's generalsekretær, for så kort tid siden som våren 1963, ikke nølte med å gå til krig for å slå ned provinsen Katangas motstand. Det politiske mål som man satte inn vepnet makt for, skulle gjøre det mulig for visse amerikanske finansinteresser å overta de rike belgiske kopperminer i denne Kongo-

HINMANNEN HITLER

Den verdensomspennende åndsterror etter annen verdenskrig har vært utrolig vellykket, og når det gjelder hetspropagandaen mot Adolf Hitler og hans Tredje Rike, så har den ført til at samme Hitler har fått dårligere rykte enn Fanden selv. I gamle dager var det bare de mest forherdede som våget å nevne Hinmannens navn, men i våre dager er det visst enda farligere å nevne Hitlers uten i forbindelse med en rekke passende skjeldsord. Og dette gjelder ikke bare i det Vesttyskland hvor det er en av de groveste kriminelle forbrytelser å «gjenoppleve nasjonalsosialismen», men også her i vårt eget velsignede Norge. Selv en ellers uredd kar som oberstløytnant E. Fjærli med sine uortodokse synspunkter på så mange ting, våger ikke på dette punkt å stille seg utenfor «det gode selskap». I en artikkel i MORGENBLADET skriver han noen rosende ord om Hitler som feltherre, bl. a.: «Det er i alle fall ikke riktig at Hitler bare var en dilettant og en idiot. Mange av de avgjørelser som de tyske generaler har kritisert etter krigen, var basert nettopp på en samlet politisk/militær vurdering av Hitler, og var krigføringsmessig «sunne» nok. Eksempelvis Russlandsfelttoget og hjelpen til Mussolini i Afrika». Men så griper den store skjelven oberstløytnanten og han tilføyer skynnsomt en forsikring om at «dette dog ikke (betyr) noe forsvar for Hit-

lers politiske system». Med to utropstegn etter. Hva nå det måtte ha med Hitlers feltherretalent å gjøre?

ZIEGLERS BOK BESLAGLAGT I ØSTERRIKE!

Når vi nevner hetsen mot Adolf Hitler (som endog overgår den England i sin tid fikk satt igang mot Napoleon), så kan vi nevne at den bok vi har solgt og fortsatt selger gjennom FOLK OG LANDS BOKTJENESTE, «Adolf Hitler aus dem Erleben dargestellt» av den tidligere generalintendant ved nasjonalteatret i Weimar Hans Severius Ziegler nå er blitt beslaglagt i Østerrike etter krav fra den utrettelige jødiske «nazi»jeger Simon Wiesenthal, som fremholdt at boken inneholdt en forherligelse av Hitlers «Tusenårsrike». Det kan i denne forbindelse nevnes at forlaget nettopp i disse dager har sendt ut nytt og forbedret opplag av boken, som bør leses av dem som ikke lar seg avspise med orienteringer fra det jødiske «Dokumentasjonszentrum», men selv vil søke den virkelige sannhet.

SAMME WIESENTHAL

er ellers misfornøyet med de vesttyske partier, som «tar for meget hensyn til gamle og nye nazister» av valgtaktiske grunner. Han forkynner også at han til høsten vil stifte et «europaisk parlament» for alle politisk, rasemessig og religiøst forfulgte. Også det norske NS

provins. Dette mål kunne bare nåes hvis man brøt motstanden til Katangas innvånere, og FN-generalsekretariatet vek ikke et øyeblikk tilbake for å gå til krig. Man kunne kanskje argumentert med at krigen slik den ble ført av FN var noe helt annet enn krigen ført av en totalitær hersker som Hitler. Dessverre ble det imidlertid i løpet av kampen mot de ulykkelige katangesere stadig vist fotografier i presse og fjernsyn av sykehus og skoler i Elisabethville som var ødelagt av angripernes bomber og granater. Samtidig innløp det uopphørlig beretninger om massakrer og redselsgjæringer begått av de ville krigere som FN hadde hentet fra Ghana og Etiopia. Man kom derfor ikke forbi den slutning at krigføringen i året 1963 var nøyaktig like barbarisk og blodig som noensinne.

burde kanskje sende representanter til dette «parlamentet»?

ANMELDELSE MOT NÜRNBERGANKLAGER

Generaloberst Alfred Keller har anmeldt den nu i Frankfurt a. M. bosatte advokat Robert M. W. Kempner for «mistanke om medvirkning til mord». I begrunnelsen heter det at det ubetinget bør prøves for retten om Kempner i egenskap av 2. USA-anklager under Nürnbergprosessens har gjort seg skyldig i brudd på de rettsstatelige grunnsetninger og om det, «spesielt kan legges ham til last henrettelsen av generaloberst Alfred Jodl, som var det rene mord». Det skal imidlertid være liten utsikt til at riksadvokaten i Bayern vil befatte seg med denne pinlige sak. Av hensyn til det «gode forhold» til okkupasjonsmaktene.

PRINS BERNHARD SOM KRIGSFLYVER

Det er tydeligvis ikke bare Willy Brandt som har en noe tvilsom tysk nasjonal fortid. I tidsskriftet for det nederlandske flyvåpen «De Vliegende Hollander» forteller prins Bernhard nu for første gang at han i 1944 deltok som alliert kampflyver i forskjellige bombeangrep. For denne innsats ble han nylig beæret med en honorær tittel som britisk flygeneral. Prins Bernhar öu Lippe-Biesterfeld er innfødt tysker og var bl. a. medlem av Reiter-SS. Da han giftet seg inn i det hollandske kongehus skiftet han tydeligvis nasjonalitet riktig grundig.

FOLK OG LAND

Kierschowsgt. 5, Oslo 4

Telefon 37 76 96

Boks 3214 - Sagene

Ekspedisjonstid: Tirsdag til fredag fra kl. 10 til kl. 15. Mandag og lørdag holdes kontorene stengt.

Redaktør Melsom kan bare påregnes truffet etter forutgående avtale.

Abonnementspriser:

Kr. 40,— pr. år, kr. 20,—

pr. halvår i Skandinavia. Ut-

landet kr. 25,— pr. halvår.

I nøytralt omslag innen-

lands: Kr. 50,— pr. år,

kr. 25,— pr. halvår.

Løssalg kr. 1,00.

Bruk postgironr. 16 450.

Utgiver A/S Folk og Land

Viking Boktrykkeri - Oslo